

VOGELBESCHERMING EN JACHT: KAN DAT?

Arend Veenstra

Begin januari van dit jaar rolde er een brief in de bus van de redactie van de *De Grauwe Gors* met de vraag of ik een bijdrage wilde leveren aan de jubileumuitgave van onze 25-jarige Grauwe Gors. "We hadden gedacht aan een genuanceerd artikel over Vogelbescherming in Groningen" schrijft Bert de Bruin opgewekt, en dan komt het: "*Kan vogelbescherming samengaan met natuurbeleid door jachtinstanties, of juist niet?*" Mijn eerste gedachte was dat zo'n omstreden onderwerp niet in een jubileumnummer thuishoort, daarin moet je alleen leuke verhalen schrijven. Maar toen ik er wat langer over nadacht, leek het me toch een uitdaging. In elk geval dwingt het tot nadenken, misschien tot kleur bekennen, en dat kan nooit kwaad. Ik geef hier mijn persoonlijke visie weer.

We mogen aannemen dat jacht een van de oudste 'beroepen' is. De mens heeft door de eeuwen heen steeds getracht van de hem omringende natuur te oogsten. Aanvankelijk uit levensbehoefte, later als een welkome aanvulling op het op andere wijze verkregen voedsel. Tot in het begin van deze eeuw waren er nog broodjagers, maar we kunnen vaststellen dat jacht als beroep nu wel tot het verleden behoort. Jacht is een vorm van vrijetijdsbesteding geworden. Hobby dus! Maar wel een die nog altijd stoelt op een soort oerdrift, een overblijfsel uit een grijs verleden, toen jagen nog noodzakelijk was om te overleven. Is dat jachtinstinct?

Natuurbescherming heeft geen oude traditie. In Nederland zijn we ongeveer 100 jaar bezig om in georganiseerd verband natuur te beschermen. In 1906 werd het Naardermeer als eerste terrein door Natuurmonumenten aangekocht. Maar ongeorganiseerd deed men het ongetwij-

feld al veel langer. Door de eeuwen heen zijn er altijd rijke lieden geweest die ongecultiveerde gronden bezaten en in stand hielden, vaak met jachtmotieven. De huidige natuurbeschermingsorganisaties hebben een belangrijk deel van deze landgoederen kunnen verwerven door aankoop of legaten.

Na de Tweede Wereldoorlog is er in Nederland op economisch en maatschappelijk gebied heel wat veranderd. De landbouw werd gestimuleerd tot produktieverhoging, waarbij onder andere door ruilverkavelingen veel waardevolle landschappen met grotere en kleinere natuurterreinen werden opgeofferd. Tegelijkertijd nam de welvaart toe, kwam er meer vrije tijd en werd natuurbeleving meer gemeengoed. Het zal niet toevallig zijn dat Avifauna Groningen daardoor ook van de grond kwam. Daarvoor was bij vele mensen al een of andere vorm van natuurbelangstelling aanwezig, alleen kwam dat niet zo in georganiseerd verband tot uiting. Ik denk terug aan mijn grootvader die smakelijk kon vertellen hoe hij als jonge vent probeerde het eerste kievitseizoen in het dorp te vinden. De prijs die hij ervoor kreeg als hij het aanbood aan de dokter, zal wel een rol gespeeld hebben. Of aan mijn vader, die in de herfst lijsters strikte in het besloten landschap van ZO-Friesland. Het lijkt me niet zo'n gekke veronderstelling, dat als de huidige leden van Avifauna Groningen 100 jaar geleden geleefd hadden, ze tot de toenmalige gilden van jagers, stropers, vissers of boeren met liefde voor de natuur hadden behoord. Met andere woorden, onder invloed van gewijzigde economische en maatschappelijke omstandigheden heeft er zich een verschuiving voorgedaan naar andere vormen van natuurbeleving. Daarbij zijn de netten en strikken geheel en het geweer voor een deel vervangen door kijker, telescoop en camera.

Omdat de tijd niet stilstaat, ontstonden er later weer nieuwe organisaties zoals de Stichting Kritisch Faunabeheer, die zich sterk verzet tegen elke vorm van jacht. En omstreeks 1980 werd vanuit jagerskringen de Stichting Behoud Natuur en Leefmilieu opgericht (SBNL), die juist probeert de jacht uit het verdomhoekje te halen. Samen met de vanouds bekende natuurbeschermingsorganisaties hebben we nu een scala van verenigingen die op een breed terrein van natuurbescherming en -beleving (inclusief jacht) werkzaam zijn. Er is een ruwe driedeling te maken. Aan de ene kant heb je bijvoorbeeld de SBNL, aan de andere kant organisaties als Kritisch Bosbeheer en Kritisch Faunabeheer. Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Vogelbescherming en Avifauna, zitten daar een beetje tussenin.

Zoals meestal oefenen dergelijke organisaties over en weer kritiek op elkaar uit. Op zich is dat logisch, omdat de doelstellingen niet sporen en men toch de samenleving en de tegenpartij van zijn gelijk wil overtuigen. Zo zijn er nogal wat tegenstellingen tussen instellingen als Vogelbescherming en de terreinbeherende organisaties enerzijds en de SBNL anderzijds. Dat wordt vooral verklaard door de pro-jachthouding van de SBNL, waaruit ze is voortgekomen. En wat dat jachtaspect betreft: dat veel mensen, waaronder veel leden van Avifauna Groningen, bezwaar hebben tegen de jacht kan ik billijken. In onze moderne maatschappij zou het doodschieten van dieren uit een oogpunt van sport tot het verleden moeten behoren. Weliswaar neemt het aantal bejaagbare soorten af, maar er worden nog altijd vogelsoorten geschoten die geen enkele schade berokkenen, zoals Hout- en Watersnippen, en eenden zoals de Krakeend. In dat verband is het vreemd dat er binnen jagerskringen zelf geen actie wordt ondernomen om het aantal bejaagbare soorten te verminderen.

Weten jagers overigens wel dat er tegenwoordig prachtige alternatieven zijn voor het geweer? Het lijkt toch niet een grote stap over te schakelen van het geweer naar een tele-

scoop; je draagt wat op je schouder, kunt blijven richten en tenslotte kun je met een geweer de buit maar één maal bemachtigen en met een telescoop vele malen. Maar alle gekheid op een stokje, we leven nú en jagen is nog steeds toegestaan. Er zijn veel jagers - dat weet ik uit ervaring - die terughoudend schieten, veel van de natuur afweten en bereid zijn, er ten behoeve van beheer ook wat voor te doen. Het lijkt me redelijk met dergelijke mensen in discussie te blijven over allerlei gemeenschappelijke belangen zoals het behoud van waardevolle biotopen.

Bovendien kunnen we er ook niet omheen. De SBNL zit in de lift. Ze beheren enkele duizenden hectaren grond, hebben ongeveer 350 ha in eigendom, waaronder 70 ha kwelder aan de Groninger noordkust. Ze worden door steeds meer organisaties erkend, waaronder de dienst Natuur, Bos, Landschap en Fauna van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Zelfs Staatsbosbeheer draagt kleine landschapselementen in beheer aan haar over. Als deze stichting er in slaagt een goede beheersorganisatie op poten te zetten, zullen er waarschijnlijk nog meer medestanders komen, juist omdat dat beheer mede door lokale mensen wordt geregeld.

En er is nog een ontwikkeling die wel eens gunstig kan werken voor dergelijke organisaties. Aller ogen zijn momenteel gericht op de uitwerking van het Natuurbeleidsplan (NBP). Hoe zal het project Midden-Groningen er over 25 jaar uitzien, en Westerwolde of Haren? De keerzijde is dat het erop lijkt, dat buiten deze hoofddoelen van het NBP weinig meer zal worden beschermd. De provincies hebben hun handen vol aan die kerngebieden, de natuurbeschermingsorganisaties moeten alle zeilen bijzetten om de toestroom van hectaren goed te beheren.

Het zou wel eens zo kunnen zijn, dat als de SBNL een naam weet te vestigen als goede lokale beheerder van kleinere natuurterreinen en landschappelijke elementen, er voor haar ook een taak is weggelegd in de rest van de provincie, de zogenaamde witte gebieden.

Avifauna Groningen heeft besloten op dit gebied ook iets te doen. Als eerste vereniging heeft Avifauna haar ideeën op papier gezet, in de Vogelvisie. Vanwege deze beheerstaak kan met de SBNL ook gesproken worden over biotoopverbetering, niet alleen voor Patrijzen, maar ook voor Kwartelkoningen, Gele Kwikken of Grauwe Gorzen. En waarom niet gediscussieerd over betere bescherming van ganzen, zodat bijvoorbeeld "kantjesjagerij" beter bestreden

kan worden? En zou een broedende roofvogel in een terrein van de SBNL juist daarom niet een goede overlevingskans kunnen hebben?

Kortom, op de vraag of vogelbescherming kan samengaan met natuurbeleid door jachtinstanties, zou ik willen antwoorden: Avifauna Groningen, ga en blijf in discussie over gemeenschappelijke belangen, maar vergeet je eigen doelstellingen niet. Dat kan alleen maar winst opleveren!

Arend Veenstra is oud-consulent NBLF bij het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.